Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 49 | Vilnius 1938 m. spalio 13 d. (ketvirtadienis) | Pirmi metai

LIAUDIS IR INTELIGENTAI

Dažnai kalbama apie inteligentus ir liaudį, tai yra apie inteligentijos santykius su liaudimi ir apie inteligentijos veikimą liaudyje. Šiuo žygiu pravartu bus pasakyti kai ką apie liaudies santykius su inteligentija. Kitaip sakant, visą reikalą šiuo žygiu imsime iš priešingos pusės.

Kiekvienai visuomenei ar tautai yra svarbu, kad tarp inteligentijos ir liaudies būtų ko glaudžiausi ryšiai. Blogai, kai inteligentija atitolsta nuo liaudies, blogai taip pat, kai liaudis nepasitiki savo inteligentais. Žinia, inteligentijos reikalas mokėti patraukti liaudį ir įsigyti joje pasitikėjimą. Bet ir liaudis negali pasilikti visai pasyvi ir abejinga inteligentijos ir jos darbų atžvilgiu. Tik vienų ir antrų glaudus bendravimas, bendradarbiavimas bei pasitikėjimas gali duoti gerų vaisių.

Mūsų inteligentija yra kilusi iš liaudies, todėl ji visai gerai supranta savo liaudį, pažįsta jos gyvenimą ir žino jos troškimus. Aišku, inteligentai, ypač gyvenantieji miestuose, vadinasi, visai kitokioje aplinkoje, psichologiškai yra daugiau ar mažiau nutolę nuo liaudies. Tačiau apskritai imant, lietuviai inteligentai nėra per daug nutolę nuo savo kaimo. Juk visas mūsų šviesuomenės veikimas yra nukreiptas į kaimą. Stengiamasi, kaip tik galima, kaimą pakelti į aukštesnį kultūros lygį. Suprantama, jog inteligentijai yra labai svarbu, kad kaimas tinkamai vertintų jos darbą ir pats veikliai dalyvautų tame darbe.

Jau nekartą buvo rašyta, kad mūsų kaimas vietomis yra jau susipratęs ir rodo didelį veiklumą. Tokie sąmoningi valstiečiai moka suprasti inteligentijos kiekvieną žygį ir noriai šiokiu ar tokiu būdu eina talkon. Į kiekvieną inteligentijos atsišaukimą gyvai reaguoja, o labai dažnai ir patys niekieno neraginami parodo savo veikimą. Yra tačiau valstiečių, kurie dar nesupranta visuomeninio darbo svarbumo ir nelabai vertina tai, kas jiems padaroma ar norima padaryti. Tokie žmonės laikosi abejingai, ir dažnai visai neskiria, kas yra sava, o kas svetima. Su tokiais, be abejo, inteligentijai yra sunkiausia ir nieko negali padaryti, jeigu patys valstiečiai laikosi iš tolo. Jeigu kas yra viskam abejingas ir neryžtingas, tai su tokiu nieko nepadarysi. Inteligentijos vaidmuo yra vadovauti visuomenės gyvenimui, bet tas vadovavimas negalės duoti jokių vaisių, jeigu liaudis laikysis pasyviai. Ką gali, pavyzdžiui, padėti inteligentijos reikalavimai visos visuomenės vardu, jeigu patys valstiečiai nereikalaus to, kas jiems, kaip piliečiams ir lietuviams priklauso?

Valstiečių tarpe yra ir tokių žmonių, kurie šiek tiek veiklumo parodo tik inteligentų paraginti. O kai jų nieks neragina, tai nieko ir neveikia. Nereikia ir aiškinti, kad toks reiškinys yra taip pat labai blogas. Juk inteligentai nevisuomet ir nevisur gali raginti kaimą. Kaimas turi pats veikti, turi pats suprasti savo reikalus bei teises, ir pats turi už visa tai kovoti. Jeigu taip visur būtų, tai ir inteligentijai būtų lengviau veikti. Ypač šiuo metu mūsų kaimas turi pats rodyti daugiau savo veiklumo. Mes suprantame, kad kaimas negali ypač šiuo metu kažin ko parodyti ir nuveikti, lygiai kaip ir inteligentijos veikimas negali dabar reikštis, kaip reikiant. Svarbu tačiau, kad būtų bent tiek veikiama, kiek galima. Dabar ir smulkūs dalykai turi didelę reikšmę.

Tik veikdami iš vieno, galėsime greičiau ką nors laimėti. Pagaliau tada su mumis bus labiau ir skaitomasi.

N. N.

Hitleris vėl stato reikalavimus

Praeitą sekmadienį Sarbriukene Hitleris pasakė kalbą. Jis pažymėjo, kad pradžioje metų buvo pasiryžęs prie savo krašto prijungti 10 milijonų vokiečių, kurie buvo tuo metu už Vokietijos sienų. Reikėjo imtis energingų sprendimų. Tokiam žygiui atlikti vokiečiai turėjo būti vieningi. Tai buvo pirmoji sąlyga, kuri turėjo privesti prie laimingų rezultatų Vokietijos planus. Antroji sąlyga – tai vokiečių apsiginklavimas, kuriam Hitleris paskyrė visus savo rūpesčius. Trečioji — reicho saugumas. Jokia pasaulio galybė nepajėgs prasiveržti pro Vokietijos sienas. Ketvirtas reiškinys—Vokietija laimėjo draugų užsienio politikoje, nes ašis, iš kurios kiti juokėsi, pasirodė esanti paskutiniais dvejais metais patvari. Paaiškėjo, kad toji ašis pasilieka stipri ir blogiausiomis valandomis. Be to, vokiečių tauta džiaugiasi 1938 metais atliktais darbais, kuriais prie Vokietijos buvo prijungta 10 milijonų vokiečių ir apie 110.000 kvadratinių kilometrų teritorijos.

Kalbėdamas apie kitų žmonių paramą šioje srityje, Hitleris pirmiausia paminėjo vienintelį tikrą draugą, kurį vokiečiai šiandien turi — Benito Mussolinį. Bet taip pat nereikia pamiršti ir kitų dviejų vyrų, kurie stengėsi surasti taikingą sprendimą. Bet tie vyrai valdo valstybėse, kuriose kiekvienu momentu jie gali būti pakeisti kitais, taip labai nesusirūpinusiais taika. Pavyzdžiui, pakaktų, kad Anglijoje vietoj Čemberleno atsistotų Kuperis, Edenas arba Čurčilis, kad padėtis visiškai pasikeistų. Dėl to Vokietija ir turi būti atsargi, visomis priemonėmis rūpindamasi savo saugumu.

Hitleris nutarė su didžiausia energija vakaruose toliau tęsti fortifikacijų darbus, kuriuos prailgins ir dviem naujoms sritims — Achenui ir Sarbriukenui. Kancleris lai mingas, kad po kelių dienų galės panaikinti priemones, kurių buvo imtasi šitais kritiškais mėnesiais ir savaitėmis. Šimtai tūkstančių žmonių galės grįžti į savo židinius. Vokiečių atsarginiai galės keliauti namo. Vokietija nori tik taikos. Tai vienintelis dalykas, kurio Vokietija reikalauja. Ir tas dalykas pirmiausia liečia Angliją.

Anglija gerai pasielgtų, kad pamažu likviduotų kai kurias Versalio liekanas. Vokietija tų liekanų negali pakelti.

Netrukus bus paskelbti Seimo kandidatai

Nors seimo rinkimų diena jau paskirta, bet didesnio susidomėjimo rinkimais nejuntama. Daugiausia rašo apie rinkimus Ozono laikraščiai, ragindami gyventojus domėtis rinkimais ir dalyvauti balsavime. Ta proga primename praėjusiame „Aido" numeryje įdėtą žinią, iš kurios matyti, kad Ozonas neturi nieko bendra su tautinėmis mažumomis ir veikia tik lenkų visuomenės tarpe.

Kaip žinia, Lenkijos seimas ir senatas buvo paleisti rugsėjo 13 dieną, o šio mėn. 13 dieną turėsią būti paskelbti kandidatai į seimą. Kiek ir kokie bus kandidatai, tuo tarpu dar nežinia, nes Ozono spaudoje nieko apie tai neužsimenama.

Pranešimai Lietuvos tautininkams

Spalio 9 dieną Visuomeninio Darbo Vadybos rūpesčiu visame krašte buvo padaryti Lietuvos tautininkų susirinkimai, kuriuose padaryti pranešimai aktualiais politikos klausimais. Tokie pranešimai buvo padaryti Ukmergėje, Marijampolėje, Panevėžyje, Tauragėje, Telšiuose, Rokiškyje, Aukštadvaryje ir Jonavoje.

„Liet. Aidas" rašo, kad pranešimai visur buvę išklausyti su gyliu susidomėjimu. Po jų buvusios diskusijos. Laikraštis pastebi, kad nors ir įtempta Europoje politinė atmosfera, tačiau mūsų tautoje jaučiamas ir aiškiai pabrėžiamas tvirtas tikėjimas Lietuvos saugumu, kai krašto vairą tvirtai laiko Tautos Vadas A. Smetona. Tautininkai visur esą pabrėžę besąlyginį pasitikėjimą tautinės vyriausybės vedamaja politika ir esą pasiryžę visada ją remti.

Sovietai visus kaltina, o save teisina

Jau buvo rašyta, kad paskutiniu metu Europos politiniame gyvenime Sovietų Rusija beveik nedalyvauja. Didžiausias Sovietų Rusijos prestižui smūgis buvo tas, kad jų atstovo nepakvietė pasirašyti Čekoslovakijos padalinimo akto. Prieš tą nepakvietimą užprotestavo užsienių reikalų komisaras Litvinovas, o dabar Europos didžvalstybes smarkiai puola komunistiniai dienraščiai.

Didžiausi Maskvos ir Leningrado dienraščiai „Izviestija" ir „Pravda" beveik kasdieną deda prieš Europos didžvalstybes nukreiptus straipsnius. Labiausiai kaltina Prancūzijos politikus, o ypač kairiuosius.

Ta proga komunistiniai publicistai pranašauja, kad jau po kelių mėnesių Prancūzija būsianti priversta atiduoti Vokietijai kolonijas, o paskui ateisianti eilė Alzacijai ir Lotaringijai.

Tiek kaštavo tik mobilizacijos parengimai

Išsprendus Čekoslovakijos klausimą be karo, dabar visos valstybės jau paleidžia paimtus neseniai į kariuomenę atsarginius. Podraug apskaičiuojama, kiek kaštavo mobilizacijos parengimas.

Prancūzų spaudos žiniomis, per paskutines tris savaites kai kurios Europos valstybės sienoms sustiprinti ir mobilizacijai parengti išleido 60 milijardų frankų.

Daugiausia mobilizacijai išleidusi Anglija — 22 milijardus, Vokietija — 19 milijardų, Prancūzija — 10 milijardų, Italija — 2 milijardus, Olandija ir Belgija po $1^1/_2$ milijardo ir Čekoslovakija — 1 milijardą.

Tiek kai kurioms valstybėms kaštavo tik mobilizacijų parengimai. Iš to galima suprasti, kiek būtų išleista pinigų pačiam karui.

Hitlerininkų veikla Alzacijoje ir Lotaringijoje

Tuo pačiu metu, kai Sarbriukene Hitleris pasakė savo kalbą, nukreiptą prieš Anglijos ir Prancūzijos demokratus, sukruto Prancūzijos provincijose: Alzacijoje ir Lotaringijoje gyvenantieji vokiečiai. Visos vokiškos organizacijos jungiasi į vieną, kuriai vadovauja kažkoks Rosse. Jo leidžiamame Strasburgo mieste dienraštyje vis griežčiau reikalaujama vokiečiams autonomijos. Ta proga vokiečių spauda primena, kad prancūzai dar 1914 metais Alzacijai ir Lotaringijai žadėjo autonomiją. Hitlerininkų veikla Alzacijoje ir Lotaringijoje prancūzų tarpe sukėlė didelio susirūpinimo.

Lietuvoje steigiama karo akademija

Per nepriklausomybės dvidešimtmetį Lietuva pasiruošė daug karininkų. Karo Mokykla jau išleido trylika karininkų laidų. Dabar visi pramokslinti jauni vyrai privalomai turi išeiti karo mokyklos mokslą ir tapti karininkais. Kai imami kareiviavimo prievolei atlikti jauni vyrai, kurie yra baigę gimnazijas ar tolygias mokyklas, tai jie skiriami į karo mokyklą. Tą mokyklą per dvejus metus baigia ir visi pakeliami į pirmo laipsnio karininkus — kurie nenori nuolat kariuomenėje tarnauti, tie paleidžiami į atsargą. Paskui kartkartėmis atsargos karininkai šaukiami į kariuomenę trumpam laikui karo pratimams. Be to, yra aukštieji karininkų kursai, kuriuos pereina visi tikrosios tarnybos karininkai. Tokiu būdu, šalia nuolatinių kariškų pratimų, karininkai gerai išmokslinami ir paruošiami svarbiausiems krašto gynimo veiksmams.

Iki šiol Lietuva neturėjo aukštosios karo mokyklos. Lietuvos karininkai aukštąjį mokslą baigti turėdavo vykti į užsienių karo akademijas. Dabar, kai turima karo srities mokslingų žmonių, jau susidarė sąlygos ir savai karo akademijai įsteigti.

Vyriausybė jau įteikė Seimui svarstyti Vytauto Didžiojo Aukštosios Karo Mokyklos (akademijos) įstatymo projektą. Tos mokyklos tikslas yra suteikti karininkams aukštąjį karo mokslą, kurti ir tobulinti karo mokslą, atitinkantį Lietuvos gyvenimo sąlygas. Aukštojo mokslo įstaiga turės generalinio štabo, intendantūros ir kitus skyrius. Mokslas tęsis trejus metus,—vieni metai kariuomenės dalyse ir dveji metai akademinio mokslo. Taigi Lietuva praturtėja dar viena ir labai svarbia aukštąja mokykla.

Kas įvyko Vienoje

Telegramų pranešimu, šio mėn. 7 dieną Vienos katedroje kardinolas Iniceris pasakė pamokslą, kuriame, suminėjęs sunkią katalikų padėtį po Austrijos prijungimo prie Vokietijos, kvietė visus tikinčiuosius ne tik širdyje pasilikti ištikimais savo tikėjimui, bet nebijoti su tuo ir viešai pasirodyti.

Po pamokslo katalikiškai nusiteikęs jaunimas buvo surengęs manifestaciją, kurios metu įvyko susirėmimų su hitlerininkų jaunimu. Sekmadienį (X-9 d.) hitlerininkų būrys apsupo kardinolo rūmus, išdaužė langus ir, išvertę vartus, įsiveržė vidun. Čia daug ką sunaikino ir nemaža daiktų išmėtė pro langus. Išmesti daiktai, kurių tarpe buvo ir šventinti paveikslai buvo sudėti į krūvą ir viską padegė. Sudeginta buvo taip pat keli meniški paveikslai.

Degindami kardinolo daiktus, hitlerininkai šūkavo: „Duokite čia Inicerį". „Mirtis kunigams"! Policija tik vėliau atvykusi išsklaidė minią.

Kartu pasklido gandų, kad kardinolas Iniceris esąs suimtas. Tačiau šiuos gandus vokiečių spauda atšaukė.

— Pranešama, kad įtakingas Austrijos katalikų dienraštis „Reichspost" nuo šio mėn. 1 dienos yra galutinai uždarytas.

Vengrai jau užėmė Čekoslovakijos dalį

Kaip žinia, šio mėn. 9 dieną Komarno mieste prasidėjo vengrų-čekoslovakų derybos dėl Čekoslovakijos dalies atidavimo Vengrijai. Telegramų pranešimu, šio mėn. 11 dieną vengrų kariuomenė jau užėmė du Čekoslovakijos pasienio miestus. Esąs tai simbolis, kad vengrų gyvenamos žemės atitek siančios Vengrijai.

Kuo pasibaigs derybos, tuo tarpu nežinia. Daugiausiai kalbama apie Karpatų rusinus, kurie gyvena siaurame žemės plote, kuris skiria Vengriją nuo Lenkijos. Kai kurie laikraščiai rašo, kad vengrai labai nori Karpatų rusinus paimti į savo rankas ir tuo būdu sudaryti bendrą sieną su Lenkija. Kol kas Užhorode rusinai sudarė savo autonominę vyriausybę, kuri priklauso nuo Prahos.

Pasikėsinimas prieš Degrelį

Degrelis savo metu buvo garsus Belgijos reksistų vadas. Kaž kurį metą jam labai sekėsi, turėjo jau nemaža savo šalininkų. Turėjo taip pat savo atstovų parlamente. Vėliau jo žvaigždė prigeso. Tačiau pats Degrelis, kaip rašoma, nenuleidžia rankų, vis stengiasi garsėti, iškeldamas visokius nesvarius žymių valstybių vyrų darbus. Šio mėnesio pradžioje prieš Degrelį buvo padarytas pasikėsinimas. Kažkas šovęs į jį tuo metu, kai jis lipo iš automobilio. Tačiau pats Degrelis išliko sveikas. Sužeistas buvo tik vienas jo palydovų.

Dabar Degrelis Belgijos politiniame gyvenime navaidina jokio didesnio vaidmens.

— Šomis dienomis Sofijoje buvo nušautas iš revolverio Bulgarijos generalio štabo viršininkas generolas Pejevas. Pasikėsintojas po to pat nusižudė. Spėjama, kad buvo koks beprotis.

Didelis susidomėjimas aviacija Lietuvoje

Menkais ištekliais ir silpnomis jėgomis Lietuvos Aero Klubas 1929 metais pradėjo kurti civilinę aviaciją ir propaguoti ją visuomenėje. Pradžioje mažai buvo pritarėjų ir rėmėjų. Tačiau būrelis pasiryžėlių uoliai ir su gera viltimi tęsė naują darbą. Ilgesnį laiką LAK neturėjo savo pastogės ir teturėjo vos vieną lėktuvą, kuriuo mokėsi ir skraidė pirmieji civiliniai lakūnai. Vėliau kariškam aerodrome pasistatė nedidelį angarą. Atsirado daugiau lėktuvų ir lakūnų. Visi jie buvo uolūs, ryžtingi, ir kantriai plėtė civilinės aviacijos pasireiškimus. Susispietė ir sklandytojų būrelis, pradėjo ugdyti sklandymo sportą. Nidoje buvo įsteigta sklandymo mokykla, šiandien jau pagarsėjusi ir užsieniuose, o Lietuva sklandyme jau užėmė net antrą vietą pasaulyje.

Visoje lietuvių tautoje didelį susidomėjimą aviacija ir jos žygiais sukėlė 1933 metais įvykęs garsusis Dariaus ir Girėno su Lituanika skridimas per Atlantą. Tas skridimas, Lituanikos tragiškas žuvimas ir Dariaus ir Girėno testamentas nepaprastai sujaudino bei sukrėtė visą tautą ir pakėlė širdis ir akis į oro arus. Nuo to laiko smarkiai pagyvėjo ir prasiplėtė Lietuvos Aero Klubo veikla. Keleriopai pagausėjo civilinės aviacijos rėmėjai. Įsigijus daugiau lėktuvų bei sklandytuvų ir išsiugdęs didesnį būrį lakūnų — sklandytojų LAK pradėjo propaguoti aviaciją visam krašte. Tam tinkamiausia priemonė pasirodė aviacijos dienų ar švenčių ruošimas. Į aviacijos šventes skrenda iš Kauno keli lėktuvai, kurie nusivelka sklandytuvų, nusiveža parašiutistų. Na, ir rodo susirinkusioms minioms skraidymo, sklandymo, parašiutizmo ir kitokias aviacijos prašmatnybes bei įdomybes. O tų „dyvų" pamatyti visur susirenka dešimtys tūkstančių žmonių. Net senukai ūkininkai, ūkininkės, vaikučiai arkliais, važiuoja po 20—30 kilometrų, savų, lietuviškų lėktuvų ir lakūnų pamatyti. Šventės metu žmonės gauna iš arti apžiūrėti lėktuvus, sklandytuvus, parašiutus; čia lakūnai teikia paaiškinimų, atsakinėja į smalsuolių klausimus. Be to, daugelis asmenų už mažą atlyginimą gauna „oro krikštą" — pirmą kartą lėktuvu paskraidyti. O kiek jaunuolių po aviacijos švenčių pradeda svajoti — kada nors patapti lakūnais...

Taigi aviacijos dienos miestelių ir kaimų žmonėms suteikia retą, įdomią pramogą ir kartu kelia žmonėse susidomėjimą aviacijos šventės buvo suruoštos vienuolikoje vietų. Visose tose šventėse dalyvavo per 100.000 žmonių. Dabar LAK užbaigė šių metų švenčių programą. Kitą pavasarį vėl bus pradėtas aviacijos dienų ruošimas tose vietose, kur jų dar nėra buvę.

VDV.

Ką gavo Vokietija

Sudetų krašto prijungimas prie Vokietijos yra didelis Adolfo Hitlerio politikos laimėjimas. Tuo labiau didesnis, kad pripažintas ir garantuotas Europos didžvalstybių: Anglijos, Prancūzijos ir Italijos, kurios visuomet buvo priešingos Vokietijos galybės augimui. Laimėjimai tie galima apibūdinti politiniu ir ekonominiu atžvilgiu.

Vokietija, suvaržyta Versalio sutartimi, iki 1933 metų turėjusi apribotą (100.000) kariuomenę, laivyną, netekusi karo aviacijos, Hitlerio vadovaujama pradėjo judėti, veržtis į platesnį gyvenimą ir štai po kelerių metų gali pasididžiuoti nemažais laimėjimais užsienio politikos srityje. Sumanios Hitlerio politikos dėka, Vokietija atgavo Saros sritį, militarizavo Pareinės kraštą, užėmė ir prisijungė Austriją, o dabar Sudetų kraštą. Visi šie laimėjimai padidino Vokietijos reikšmę Europoje. Ir ne tik Europoje. Vokietiją ruošia sau kelią į pietų rytus, jau svajoja pasiekti tolimąjį Iraką, Bagdadą, apie kurį svajojo ir Vilhelmas prieš Didįjį karą. Čekoslovakijos sumažinimas iki valstybės, neturinčios didesnės įtakos, padės Hitleriui vykdyti jo užsimojimus.

Paskutiniųjų dienų įvykiai turės nemaža reikšmės ir vidujiniams Vokietijos santykiams. Sudetų krašto prijungimas kuriam laikui nuslopins krašte didelę opoziciją, kuri paskutiniuoju laiku vis labiau ir garsiau pasireikšdavo. Juk sunku įsivaizduoti, kad atsirastų vokietis—patriotas, kurs nesidžiaugtų savo tevynės galybės ir reikšmės augimu. Bet kai žmonės apsipras su Sudetų krašto prijungimu, reikės ieškoti naujų laimėjimų. Iš Hitlerio žodžių jau galima spręsti, kad dabar Vokietija stengsis gauti kolonijų.

Ne vien politiniai motyvai veikė Hitlerį. Sudetų kraštas turi kelias dešimtis tūkstančių kv. km. ir 3,5 miljono gyventojų. Juos pridėję prie Vokietijos gyventojų skaičiaus (paskutiniuoju laiku jų buvo 74 milijonai), gausime 78 milijonus gyventojų ir arti 600.000 kv. km. Tai yra didžiausia valstybė Vakarų Europoje.

Sudetų krašto prijungimas turi didelės reikšmės ir ekonominiu požvilgiu. Kaip žinome, Vokietija nuo kelių jau metų kenčia didelę žaliavos stoką. Ypač skaudžiai juntama tai pramonėje, kuriai milžinišką medžiagų dalį reikia gabenti iš užsienio. Sudetų kraštas žaliavų atžvilgiu yra gana turtingas. Yra jame didelės miško ir anglies atsargos ir aukštai pastatyta cukrinių runkelių gamyba. Anglies atsarga Voketijos — Sudetų krašto pasienyje savo turtingumu viršija didžiausias Vokietijos atsargas. Visos jos dabar pareina į vokiečių rankas; į jų rankas taip pat patenka beveik visi cukraus fabrikai. Be šių didžiausių pramonės šakų, Sudetų krašte yra dar gana aukštai išsivysčiusi cheminė, geležies ir karo pramonė. Visi svarbiausieji tos pramonės centrai atiduodami vokiečiams. Vokietijai taip pat teko ir stiprios fortifikacijos, kurios buvo statytos Vokietijos antpuoliui atremti. Tačiau nelemta buvo toms fortifikacijoms pildyti savo uždavinį. Be to, Sudetų krašte, kaip jau buvo rašyta, yra dar nemažas gydomųjų vietų (kurortų) skaičius.

Bd.

Paminklas

1901 m. rudenį Vrzesnės miestelyje buvo reikšmingas įvykis.

Vrzesnė tuomet su visu Poznanės kraštu priklausė Vokietijai. Šios valdovai buvo nusistatę lenkų tautą išnaikinti. Savo darbo jie ėmėsi apgalvotai, planingai: lenkus išstūmė iš valstybės ir savivaldybių įstaigų, draudė laisvai pirkti žemes ir šiaip nejudomąjį turtą, lenkus pirklius apkraudavę nepakeliamais mokesčiais, lenkus darbininkus priversdavę dangintis iš tėviškės Vokietijos gilumon ir ten ieškoti uždarbio, — žodžiu, visa buvo daroma, kad lenkai medžiagiškai susmuktų, kad netektų savo inteligentų-vadų ir greičiau pasiduotų vokiškajam gaivalui ir susilietų, nutautėtų. Visa šito buvo maža: lenkų nutautinimas buvo varomas per bažnyčią ir mokyklas. Priėjo prie to, kad mokyklose buvo įsakyta vaikus mokinti net poterių vokiečių kalba. To buvo jau per daug.

Vrzesnės mokykloje vokiečiai mokytojai, vykdydami savo valdžios įsakymą, pareikalavo, kad vaikai pramoktų poterių vokiškai.

Vaikai neišmoko. Tuomet jie pradėjo patys juos mokinti. Vaikai atsisakė kartoti paskui vokiškus žodžius. Vokiečių mokyklose tvarka palaikoma fizine bausme, bizūnas jose esąs pagarboje. Nepaklusnius vaikus vokiečiai mokytojai tuo bizūnu gerokai apkūlė. Vaikai su verksmu pasileido namo. Jų motinos su riksmu atbėgo mokyklon, paskui jas ir kai kurie tėvai. Tarp tėvų ir mokytojų įvyko susirėmimas. Už mokytojų, kaipo valdininkų, įžeidimą tėvai buvo patraukti teismo atsakomybėn. Kai kurie jų gavo iki 2½ metų kalėti.

Šis įvykis pasidarė garsus visame pasaulyje. Žinomas lenkų rašytojas H. Senkevičius daug prisidėjo prie jo išgarsinimo. Jis rašinėjo graudingus laiškus ir atsišaukimus į užsienius į tų laikų garsiuosius rašytojus ir mintytojus, kviesdamas juos pasisakyti dėl tokio vokiečių darbo. Ir daug jų į H. Senkevičiaus kvietimą atsiliepė, beveik visi vokiečius smerkė. Jų pasisakymas nustatė visuomenės nuomonę prieš vokiečius, vokiečiai lyg susigėdo, lyg viešojo papeikimo pabūgo, ir atšaukė savo parėdymą mokinti tikybos svetima vaikui kalba.

Vrzesnės vaikus ir jų tėvus lenkų visuomenė šiuo metu prisiminė ir jiems rengiasi pastatyti paminklą — gražią mokyklą Vrzesnėje. Susikūrė atskiras komitetas, kuris rūpinsis to sumanymo įgyvendinimu. Štai keli sakiniai iš to atsišaukimo į lenkų visuomenę:

„1941 m. sueina 40 metų nuo pagarsėjusio visame pasaulyje mokyklinio amžiaus vaikų streiko Vrzesnėje. Lenkų vaikai tuomet stojo ginti teises lenkų kalbos, ujamos net per tikybos pamokas, pradžios mokyklose. Lenkų jaunimui už tai teko skaudžios bausmės, kruvinas plakimas ir karceris. Vaikų tėvai, stoję ginti savo kankinamų vaikų, buvo atiduoti teisman ir nubausti kalėjimu iki 2½ metų. Vaikų verksmas pasklido po visą pasaulį, pasiekė kiekvieną net užkampį, kur plakė lenkiškosios širdys,-pasipylė užuojautos ašaros, išsitiesė rankos su pagalba kankinamiems vaikams ir jų tėvams.

Taip prasidėjo kova už lenkiškąją mokyklą.

Tos didelės Vrzesnės bylos įamžinimui trokštame pastatyti naują pradžios mokyklą Vrzesnėje.

Vrzesnės vaikai pasiliko ištikimi Lenkijai. Dirbo nelaisvės metu švietimo darbą lenkų tarpe, stojo į pirmąsias sukilėlių eiles, liejo savo kraują kautynėse prie Vitkovo, Zdziekavo, Gniezno, Šubino, Labišino ir Inovraclavo. Per karą su bolševikais Vrzesnė sukūrė savanorių pulką iš 800 žmonių, kurie didvyriškai kovėsi prie Karalių kanalo ir Kobrino laukuose. Vaikams dalyvavusiems kovoje už lenkišką mokyklą statykime mokyklą".

Taip, tokie tėvai ir vaikai, kurie nepabūgo stoti kovon su visa germanų galybe už savo šventąsias teises, verti dar didesnio ir gražesnio paminklo, o juo labiau, kad tą kovą jie laimėjo.

Ispanai jau nebenori kariauti

Ispanijoje jau daug kas pasikeitė. Tačiau tie pasikeitimai liečia ne teritoriją, o karių nuotaikas ir dvasią. Šiaip ar taip ispanams kariauti nusibodo. Kai kuriose šiaurės fronto vietose, kur keliolika mėnesių, kai kariai tose pat pozicijose stovi ir nei žingsnio nepažengia į priekį, karas virto sienų saugojimu. Šiaurės frontas daugiausia kalnuose, kur apsikasę ir įsitvirtinę kariai leidžia pilką gyvenimą. Čia ir susišaudymai gana retas atsitikimas. Pietų fronte viskas gyva: čia iš abiejų pusių dažnai vykdomi puolimai, čia nuolat graudžia pantrankos, urzgia lėktuvų motorai. Tačiau tiek atakos, tiek kontratakos dažniausia be pasėkų. Abi kovojančios pusės labai gerai žino priešo jėgas, apsiginklavimą, net maisto atsargas ir puolimų datas. Abiejose pusėse, įsigalėjęs pasiūtiškas šnipinėjimas: priešas žino viską, iki smulkmenų. Todėl kai tik rengiamas puolimas, jam atremti pakankamai gerai pasiruošiama ir viskas baigiasi niekais. Praratėja karių eilės, o teritorija neužimama. Bent kai kuriuose frontuose nacionalistai, turėdami ginklų ir karių persvarą, pasistumia pirmyn. Tačiau kiekviena pėda, ypatingai prie Ebro upės reikalauja daugybės jėgų. Suprantama, tokia padėtis negali kelti ir stiprinti karių dvasios bei nuotaikos. Kariai labai apsiblausę, be ūpo. Suprantama, karių pakiliai dvasiai palaikyti daroma viskas, kas tiktai galima. Nemažai karių leidžiama pailsėti, nors kuriam laikui pakeisti gyvenimo tvarką. Tačiau kariuose, ypač tuose, kurie fronte sėdi nuo namino karo pradžios, aiški apatija, atbukimas. Iš kiekvieno akių išskaitoma mintis, kad tik greičiau baigtųsi karas ir nebereiktų gyventi nuolatiniuose pavojuose ir žiūrėti į akis giltinei. Tačiau šis noras bendras ne tik visų frontų kariams, o ir visos Ispanijos gyventojams.

„L. A."

DRAS MARTYNAS YČAS. 5)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

C. Komitetas ėmė plėstis. Pagalba buvo reikalinga ne tik į Vilnių atvykusiems pabėgėliams, bet jų nemaža buvo Švenčionyse, Vileikoje, Zarasuose ir kitur. Aš nuvažiavau į Maskvą atsistatydinti iš Miestų Sąjungos įgaliotinio vietos. Čia iš įvairių įstaigų gavau šiek tiek aukų. Pirmutinė auka buvo 4.000 rublių, surinkta laikraščio „Russkija Viedomosti" redakcijos. Ją man įteikė prof. Manuilovas Maskvoje.

Maskvos miesto valdyba buvo surinkusi 200.000 rublių Lenkijai, bet dar tuo metu tų pinigų nebuvo išsiuntusi. Aš per prof. M. M. Novikovą, V. Dumos narį, miesto tarybos komisijos pirmininką, jam pačiam ir V. Čelnokovui — miesto galvai — pritariant, pareiškiau prie tų pinigų pretenziją. Sušaukė komisijos posėdį, į kurį pakvietė lenkų atstovą advokatą A. Lednickį, žydų atstovą d-rą Členovą ir mane, kaip lietuvių atstovą.

Pirmiausia A. Lednickis pareiškė, kad jis nematąs jokio reikalo kalbėti apie tų sumų paskirstymą. Pinigai, esą, surinkti Lenkijos naudai, todėl komisija privalanti įteikti juos lenkų organizacijoms Varšuvoje. Pirmininkas M. M. Novikovas vis dėlto su tokiu A. Lednickio aiškinimu nesutiko ir davė balsą mums pasisakyti. Žydų atstovas d-ras Členovas reikalavo, kad pinigai būtų duoti lenkų ir žydų organizacijoms Varšuvoje proporcingai gyventojų skaičiaui. Aš savo pareiškime nurodžiau, kad maskviečiai, reikia manyti, aukas dėdami turėjo galvoje visus nuo karo nukentėjusius pasienio gyventojus, taigi ir Lietuvos. Jeigu ir formališkai laikytis, kad rinktos aukos skirtos Lenkijai, tai ir tada lietuviams reikia skirti, nes visa Suvalkų gubernija yra lietuvių apgyventa ir laikoma „Krulevstvos" dalimi.

— Kiek yra lietuvių?—paklausė Čelnokovas.

— 3 milionai — atsakiau.

— Trioch milionov niet! — pasakė prieš mane sėdįs A. Lednickis.

— O kiek lenkų?

— 19 milionov,—atsakė A. Lednickis.

— 19 milionov niet! — atkirtau tokiu pat tonu ir balsu aš.

Ši replika iššaukė nuoširdų visų juoką.

A. Lednickis toliau ėmė aiškintis, kad vis tiek, girdi, Varšuvos lenkai patys duosią iš bedros sumos dalį ir lietuviams ir žydams.

— Mes nė kiek neabejojame lenkų dosnumu ir jų gera širdimi, bet šiuos pinigus yra surinkusi Maskva, ir mes, lietuviai, norėtume tą pašalpą gauti iš pirmųjų rankų, kad mūsų šelpiamieji žinotų, kam turi dėkoti.

Šitas mano pasakymas maskviečiams labai patiko, todėl nutarė duoti pinigų ir lietuvių C. Komitetui 30.000 rublių.

Iš Maskvos sugrįžau netuščiomis. Lietuvių vilniečių ūpas pakilo, ir ėmė visi darbuotis su didžiausia energija. C. Komitetas teikė pagalbą visur. Tuo tarpu Laikinasis Lietuvių Komitetas išlaikė visas prieglaudas Vilniuje iki sausio mėnesio pradžios. Tada nutarta jis likviduoti ir perduoti visas įstaigas su visu turtu C. Komitetui, kuris įsteigė Vilniaus miesto skyrių beveik iš tų pačių Laikinojo Lietuvių Komiteto narių.

C. Komitetas darbavosi sėkmingai, nenukrypdamas nuo savo įstatų, nevarydamas jokios partibės politikos ir laikydamasis lygyaės principo. Kai ateina pabėgėlis ir prašo pašalpos, tai niekam nė į galvą neateina paklausti, kokios jis esąs partijos. Buvo tik tikrinama, ar jis reikalingas pašalpos ir kiek jam galima duoti. Bet neišrinktieji į Komitetą kairiųjų pakraipų žmonės, neturėdami jokių faktų, vien spėliojimais užsiimdami, boikotavo C. Komitetą, šmeižė savo laikraščiuose, klaidino per laikraščius Amerikos lietuvius, agitavo mūsų studentiją.

Centralinis Komitetas, galutinai susiformavęs, savo pareigomis taip susiskirstė: M. Yčą paskyrė pirmininku, A. Smetoną ir kun. J. Kuktą — vicepirmininkais, St. Šilingą ir kun. P. Dogelį — sekretoriais, adv. J. Kymontą—iždininku ir nariais: adv. P. Leoną, kun. Vl. Jezukevičių, d-rą A. Vileišį, Emiliją Vileišienę, kan. K. Alšauską, Donatą Malinauską, J. Balčikonį, d-rą J. Basanavičių (nuo 1914 m. VII. 19 d. J. Mašioto vietoje) ir A. Žmuidzinavičių (nuo XII. 27 d. A. Janulaičio vietoje). Revizijos komisija išrinkta iš 3 narių: kun. Kraujelio, gimnazijos mokyt. K. Šakenio ir inž. Skripkaus; kand. J. Kubilius, J. Vokietaitis ir A. Paulavičius.

Pirmas bendradarbis ir reikalų vedėjas buvo Jokūbas Šernas. Jis visą savo laiką atidavė tiktai C. Komitetui: techniškai varė organizacijos darbą, prižiūrėjo C. Komiteto nutarimų vykdymą ir dalyvavo įvairiose komisijose. Globojo stedentus bei moksleivius. Vėliau, mums išsikėlus į Rusiją, jis buvo kooptnotus į C. Komiteto narius ir buvo iki galo uolus darbininkas, dalyvaudamas politiniuose slaptuose rateliuose ir prisidėdamas prie organizavimo lietuvių konferencijos, išrinkukios Valstybės Tarybą. Jis buvo jos generaliniu sekretoriumi. Kartu su kitais Valstybės Tarybos nariais jis pasirašė Vasario 16 diebos Nepriklausomybės aktą-

C. Komitete taip pat labai darbštus ir aktyvus buvo kun. P. Dogelis.

Komitetas ėmė dirbti intensingai. Rinkosi 2—3 kartus per savaitę, pritraukdamas vis daugiau narių į Draugiją. Didžiausiu rūpesčiu buvo išgauti daugiau lėšų. Buvo rengiamos mezliavos, organizuojami koncertai, vakarai, spektakliai ir palaikomi santykiai su rusų centralinėmis organizacijomis, iš kurių ėmė plaukti nemažai aukų.

Iš gaunamų pinigų buvo teikiama pašalpa ir parama dėl karo nukentėjusiems visokiariopais būdais. Vilniuje pabėgėliams buvo įsteigtos vaikų prieglaudos, bendrabučiai suaugusiems ir paliegėliams. Daugiausia buvo teikiama pašalpa pinigais, drabužiais ir avaline; retkarčiais ir maisto produktais.

(B. d.)

KULTŪRINĖS ŽINIOS

Žodis skaitytojui

Laikraščio pareiga teikti skaitytojui įvairių žinių, politinių, ekonominių ir kitokių.

Visos tačiau šių dienų painaus gyvenimo sritys laikraščiui apimti gana sunku. Kasdieną pilna gyvenime vis naujų įvykių: Europos valstybių žemėlapiai raižomi vis naujomis linijomis, kasdieną atsiranda naujų sutarčių, o senosios užmirštamos. Gyvenimas patapo labai nepastovus. Silpnieji šiandie labiau nei kitados bijo neištikimų ir išdidžių stipriųjų. Kieno galia, to ir valia — pagrindinis šių dienų politikos dėsnis.

Ir kada ima stiprieji milžinai kilti, darosi neramu gyvenime. Laikraščiuose mirgėte mirga žinių, kuris diplomatas ką pasakė, kaip buvo sutiktas ir išlydėtas. Suprantamas susidomėjimas: nuo jų priklauso šiandie šioks ar toks žmonijos likimas.

Pasinėrę į politinių įvykių sūkurį, dažnai užmirštame kitą — dvasinį žmogaus pasaulį, kur pilna labai gražių dalykų.

Jei politinis pasaulis, gamindamas karinę jėgą, dažniausiai graso ugnimi, kardu ir mirtimi ir auklėja be atodairos žiaurų žmogų, tai dvasinis, kultūrinis pasaulis, domėdamasis įvairiais žmogaus kilniais bei gražiais laimėjimais ir išradimais, kurdamas vis naujų dvasinių vertybių, verčia išmintingąjį šio pasaulio valdovą prusti, šviestis, švelnėti ir kilti iš tų pasaulio menkysčių balos, į kurią nevienam tenka įpulti.

Tad verta, kai kada savo dėmesį nuo žvangančių ginklų, nuo šiurpių kalbų ir kitokių šio pasaulio rūpesčių nutraukus, susidomėti tais dalykais, kurie nieko bendro neturi su politika. Sočiai „privalgius" politikos, verta „paragauti" kai kada šiek tiek mokslo, literatūros, istorijos, dailės ar meno nuotrupų. Skaitytojui tai būtų lygu trečiasis patiekalas po pietų — „užsigardžiuoti".

Šiuo numeriu pradėdami, kada ne kada, nereguliariai, spausdinsime savo skaitytojams „Aido" puslapį, kur bus įvairių kultūros dalykų. Tą puslapį pavadinome dviem žodžiais: **Kultūrinės Žinios.**

Manome, kad šitame puslapyje tiek artojas, tiek kunigas, mokytojas, studentas galės sau šį tą naudinga susirasti.

Kultūriniame mūsų tautos ir viso pasaulio gyvenime esti įdomių įvykių, kuriems reikia skirti vieną kitą puslapį nors retkarčiais. Sunkiau rašyti, lengviau parašyta skaityti. Jei apsiimame rašyti, apsiimkime, laisvą valandėlę susiradę, ir paskaityti. Ką sužinosime, bus kaip kelyje rasta. Kai ieškosime žinių, žengsime visi kartu, skaitytojai ir rašytojai, priekin drauge su gyvenimu.

O kas pažanga, tai neatžanga!

Didžiausio žmonijos geradario sukaktuvės

Visoje Vokietijoje šiemet minimas Robertas Kochas, didysis žmonijos geradaris, džiovos bacilos suradėjas. Dabar sukanka 95 m. nuo jo gimimo. Baigęs gimnaziją, Kochas mokėsi medicinos Getingos universitete. Kurį laiką dirbo Hamburgo pamišėlių namuose. Tačiau pamišėlių gydymas Kocho nežavėjo. Vėliau persikėlė gydytojauti į mažą miestelį. Čia atspėjamu laiku per mikroskopą tyrinėdavo įvairius gyvius. Naujas, svetimas, iki šiol nepažintas pasaulis Kochą labai domino. Kochas kartą paėmė po mikroskopu lašą juodlige sirgusio gyvulio kraujo. Bežiūrėdamas pamatė, kad tame laše juda tūkstančiai lazdučių. Toliau betirdamas pamatė, kad kai kurios jų nustoja judėjusios ir pamažu dingsta, o kitos dalijasi į dvi panašias lazdutes. Čia Kochui kilo mintis, ar nebus tos lazdutės juodligės bakterijoms. Vėlesni tyrinėjimai parodė, kad Kochas neklydo. Su tais išradimais Kochas nuvyko į Vroclavą. Ten buvo du garsūs universiteto gydytojai, kurie taip pat dirbo toje srityje. Šie labai susidomėjo jauno provincijos gydytojo darbais ir parūpino jam vietą Vroclavo mieste. Iš čia netrukus persikraustė į Berlyną, kur valdžia parėmė jo pastangas, suteikė laboratoriją ir reikalingus įrankius. Kochas, darydamas įvairius bandymus, žymiai patobulino bakteriologijos techniką.

1882 m. Kochas atliko didžiausią savo darbą: surado džiovos bacilą. Garsas apie tai pasklido plačiai ne tik mokslininkų, bet ir šiaip jau žmonių tarpe. Gimė viltis, kad džiova, didžiausia žmonijos rykštė, bus nugalėta. Kocho vardas pasidarė plačiai žinomas. Kai 1884 m. Indijoje įvyko choleros epidemija, valdžia nusiuntė jį į tą kraštą surasti tos baisios ligos bakteriją. Ir čia Kochui pavyko. Jis surado kablelį panašią bakteriją ir nustatė, kad cholera plinta geriant nešvarų vandenį ar valgant užkrėstą maistą.

Negana to. Kochas drauge su Ebertu surado vidurių šiltinės bakteriją, patobulino piktojo drugio ir miego ligos gydymo būdus. 1905 m. Švedų Mokslo Akademija Robertui Kochui paskyrė Nobelio premiją. Robertas Kochas, rašo užsienio spauda, laikomas vienu didžiausiu žmonijos geradariu.

„Anykščių Šileliui" 80 metų

Nėra visame krašte žmogaus, kuris kartkartėmis, būdamas vienokioje ar kitokioje nuotaikoje, neprisimintų poeto vysk. Antano Baranausko parašytosios poemos „Anykščių Šilelio" bent pirmųjų 20 eilučių? Šios poemos mintys, jos sklandus eiliavimas, nuotaika, pagaliau, visa dvasia nejučiomis pavergia lietuvį, ir jis juste nepajunta bedeklamuojąs — „Kalnai kelmuoti, pakalnės nuplikę?...

„Anykščių Šilelis" pradėtas rašyti 1858 m. Taigi, dabar nuo jo užgimimo dienos sukanka 80 metų.

Tariuosi, kad čia nereikia pasakoti, kokiose sąlygose ir kodėl anam vyskupui — poetui Antanui Baranauskui kilo mintis rašyti šį nepamirštamą kūrinį, tačiau čia norisi pakartoti S. Čiurlionienės mintį. „Anykščių Šilelis — įkvėpimo giesmė, kurioje skamba ir pinasi du vyriausieji jausmai: džiaugsmas ir skausmas. Pirmojo šaltinis — praeitis, kuri, senelių pasakomis, patekusi į dainiaus širdį, „paminklais užvaisino" ją ir, to jausmo prinokusi širdis, gausia ranka išpylė tuos paminklus, kurie tai širdžiai buvo gyvesni ir tikresni, negu pats regėjimas tikrumas ir liko regimu tikrumu tiems, prieš kuriuos išsiliejo. Čia tai ir yra tikroji giesmininko paslaptis: ką pats regi, liepia regėti ir matyti taip, kaip jis mato. Šlama, ūžia, siaudžia miškas, liūliuoja tyluma, svaigina kvapiai, kaip anuomet... ir staiga ateina, kaip skaudus plieno blikstelėjimas, prieš akis ta dabartis, tas baisus tikrumas, tas regimas, tas žinomas vargas, tas skurdas..."

„Anykščių Šilelis" žavi skaitytoją savo melodingumu, savo pasiektos poezijos formų tobulumu. Čia eilutės, čia kiekvienas skiemuo nuskamba melodinga muzika, kuri maloni ir jauki ne tik klausytis, bet ir deklamuoti. Čia keičiasi vaizdai, kaip stebuklingo menininko teptuku paliesti; jie slenka, eina, pagauna skaitytoją, drauge nukelia į vaizduojamus laikus ir jį priverčia drauge džiaugtis gaivinančiu miškų oru, priverčia ir liūdėti drauge su miško nykimu su jo mirtimi. Nemažiau spalvingai ir gyvai prabėga visos miško grožybės: beaugą grybai, besikrauną ant medžių šakų lapeliai, tūkstančiais balsų džiuginą miško lankytoją skardžiabalsiai paukščiai.

Dainiaus kūrinys nepaseno. Jis tebėra įdomus, malonus, pasilikęs amžiams mūsų pasididžiavimui. Rodos, tada atgija pats autorius, tartum jį matai mažai apšviestoje klėtelėje giliai susikaupusį, kūrybinėje ekstazėje rimuojantį mūsų tautai savo paminklą.

Agi, ir klėtelė, kurioje rašė „Anykščių Šilelį", pasiliko tokia, kaip buvusi. Gal tik sienojas vienas kitas labiau pajuodo nuo metų eilės, bet vidus nukelia į ankstyvesniuosius metus. Tada tartum pamatai susimąsčiusios ir giliai galvojančios išvaizdos dainių. Juk toje klėtelėje ir jo knygos, ir žiedas, ir kitos vyskupiškos insignijos ir, pagaliau, paprasti laukų akmenėliai jo parsigabenti prabyla praeities balsu ir ilgai ilgai kalba į atsilankiusįjį turistą, į jauną beekskursuojantį po Šventosios pakrantes gimnazistą, į pagyvenusį valdininką, į karį į —kiekvieną lietuvį, kuris tik užsuka į tą klėtelę, apytamsią klėtelę, kuri greta didingų muziejų yra artima ir brangi lietuvio širdžiai.

J. Ašmenskas.

Dailininkai ruošiasi jubiliejinei meno parodai

Šiais metais, ryšium su Lietuvos nepriklausomybės dvidešimties metų sukaktimi, Lietuvos dailininkai yra numatę platesniu mastu negu kiekvienais metais suruošti meno parodą. Šios parodos paruošiamieji darbai visu intensyvumu jau dabar vykdomi. Parodos ruošėja yra Lietuvos Dailininkų Sąjunga. Paskutiniajame Liet. Dailininkų Sąjungos valdybos posėdyje jau yra nustatyta minėtosios meno parodos data ir aptarti kiti klausimai, su būsima paroda susiję.

Jubiliejinė meno paroda bus atidaryta gruodžio 4 dieną ir truks iki 1939 m. sausio 15 d. Tačiau iki šio laiko dar nėra galutinai išspręstas parodai patalpų klausimas. Ruošėjai savu laiku kreipėsi į Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejaus vadovybę, prašydami jubiliejinei meno parodai patalpų. V. D. Kultūros Muziejaus vadovybė dalį patalpų sutiko duoti. Bet kadangi ši paroda bus ruošiama plačiu mastu, tai skirtųjų patalpų bus per maža. L. Dailininkų Sąjunga tikisi, kad iš V. D. Kultūros Muziejaus vadovybės gaus ir daugiau reikiamų patalpų.

Anksčiau kai kas manė, kad jubiliejinė meno paroda bus suruošta labai plačiu mastu, kad joje išstatytaisiais kūriniais būtų pavaizduota mūsų meno raida nepriklausomybės metais. Tačiau tokia paroda jokiu būdu neįmanoma suruošti dėl stokos patalpų. Ruošiamoje jubiliejinėje parodoje tebus pavaizduoti meno laimėjimai, paskutiniai jo rezultatai. Joje nebus išstatyti senesnieji dailininkų kūriniai, kurie jau buvo išstatyti kitose parodose. Tai daroma dėl to, kad neseniai buvo suruošta apžvalginė meno paroda, taip pat atskirų dailininkų kūrinių parodos; jų lankytojai jau turėjo progos matyti mūsų menininkų ir senesnių kūrinių, sukurtų pirmaisiais nepriklausomybės metais. Būsimoje parodoje bus išstatyti tik naujausi dailininkų kūriniai.

Patys dailininkai jubiliejinei meno parodai sparčiai ruošiasi. Taip pat yra ruošiamąja paroda susidomėję ir užsienyje gyveną lietuvia dailininkai. Nemaža jų į L. Dailininkų Sąjungą kreipėsi, pareikšdami norą parodoje išstatyti savo kūrinių. L. Dailininkų Sąjunga dės pastangų, kad būtų sudarytos palankios sąlygos užsienyje gyvenantiems mūsų dailininkams parodoje dalyvauti. Dailininkų S-ga yra numačiusi kreiptis į Draugiją Užsienio Lietuviams Remti, kad šiame reikale ji patalkininkautų, nes į parodą atsiuntimas paveikslų pareikalaus nemaža išlaidų, kas apsunkintų užsienyje gyvenantiems lietuviams dailininkams joje pasirodyti su savo kūriniais.

Jubiliejinėje meno parodoje bus premijuojami geriausieji menininkų darbai. Dailininkus su didesniu atsidėjimu ruoštis jubil. meno parodai skatina ir numatytosios premijos. Kaip žinoma, šį pavasarį Valstybės Taupomosios Kasos numatė skirti keletą premijų už tam tikrų žanrų meno ir pritaikomosios dailės kūrinius. Tos premijos bus skiriamos už jubiliejinėje meno parodoje išstatytus geriausius kūrinius: erdvinės kompozicijos, tapybos kompozicijos, peizažo, grafikos ir dekoratyvinio meno. Be to, šiai parodai ruošti L. Dailininkų Sąjunga gavo 5.000 lt iš Vyriausiojo Lietuvos Nepriklausomybės dvidešimties metų sukakčiai paminėti komiteto. Iš tos sumos ruošėjai taip pat numato skirti atitinkamą premiją.

Jubiliejinės meno parodos kiti organizaciniai klausimai buvo aptarti visuotiniame L. Dailininkų S-gos narių susirinkime, kuris įvyko spalių pirmosiomis dienomis. Šiame susirinkime buvo išrinktos komisijos į parodą eksponatams priimti. Anksčiau ruošiant parodas paprastai būdavo sudaroma viena komisija. Dabar buvo išrinktos dvi komisijos: viena komisija į parodą priimti natūralistinio pobūdžio kūriniams, o kita jury komisija—priimti modernistų kūriniams.

Be jubiliejinės meno parodos ruošimo, Lietuvos Dailininkų Sąjunga yra numačiusi visą eilę kitų darbų. Jubiliejinių metų proga nutarta išleisti plati meno monografija. Tačiau ji šiais metais išleisti bus sunku ir dėl laiko stokos ir dėl kitų priežasčių. Tokią monografiją, kuri apimtų visų lietuvių dailininkų kūrybą, trumpu laiku negalima suspėti. Be to, reikia manyti, kad jubiliejinėje meno parodoje dailininkai pasirodys su naujais savo kūrybos laimėjimais, kurie pačią monografiją žymiai papildys.

S. M—nas.

LITERATŪROS KRONIKA

ORIGINALAI

Liepto galas. Dramaturgas Petras Vaičiūnas parašė naują pjesę, kuri pavadinta „Liepto galas".

Knyga apie išeiviją. Kun. dr. K. Matulaitis parašė studiją apie mūsų išeiviją Londone, kuri pavadinta „Londono lietuvių istorija".

Graikų literatūros istorija. Humanitarinių mokslų fakultetas išleido prof. Vl. Šilkarskio parašytą „Graikų literatūros istoriją" I dalį.

Apysakos iš išeivijos gyvenimo. Žinomas keliauninkas ir žurnalistas Matas Šalčius ir J. Drungys atsiuntė Spaudos Fondui apysakų rinkinį iš išeivijos gyvenimo, pavadintą „Be tėvynės ir be meilės".

Kazio Borutos „Mediniai stebuklai", su nekantrumu laukiamas romanas, kuris netrukus pasirodys knygų rinkoje Maždaug tuo pačiu metu pasirodys ir Ben-Huro III tomas, J V. Narbuto „Pažadėtoji žemė", dr. A. Kučinskio monografija „Kęstutis". Visus leidžia Sakalas.

Knyga apie J. Matulevičių. Kun. V. Zajančkauskas parašė monografinio pobūdžio knygą apie J. Matulevičių, pavadintą „Nuo piemenėlio ligi arkivyskupo".

Ir aš mažas buvau. Spaudos Fondas atidavė spaudai Pr. Mašioto knygą „Ir aš mažas buvau". Tai bus III papildyta ir naujai iliustruota laida, jo 75 metų amžiaus sukakties proga.

Kelionės į šiaurę. Rašytojas Kazys Boruta parašė knygą „Kelionės į šiaurę", kurioj pagal atitinkamą mokslinę medžiagą nušviesti visi bandymai pasiekti šiaurės ašigalį.

I dalis šios knygos jau surinkta ir netrukus išeis. Bus dvi dalys. Knygos iliustruojamos.

Aukšlytė Tik išėjo iš spaudos Vyt. Bičiūno parašyta ir dail R. Kalpoko gražiai iliustruota knyga mažiesiems „Aukšlytė". Išleido „Dirva".

„Jaujos pasakos" L. Dovydėno apysakų knyga pasakų motyvais „Jaujos pasakos", atiduota spausdinti. Knyga skiriama knygnešio Jurgio Bielinio-Erelio atminimui. Iliustravo spalvota grafika dail. R. Kalpokas.

Prof. J. Elisono studija. Prof. J. Elisonas, „Zoologijos" autorius parašė studiją tema „Vėžys upinis, jo gyvenimas ir reikšmė mūsų krašto gėlųjų vandenų ūkiui".

Komedija apie Putelę. „Antikvaro" knygynas išleido 2 veiksmų Pr. Rubino komedijėlę „Melchijoro Putelės meilė".

Gramatika išeivijai. J. Starkus parašė pagal naująją mokslo programą „Lietuvių kalbos gramatiką", pritaikintą specialiai išeivijai, o ypač užjūrio lietuviams. Leidžia Marijanapolio kolegija (Amerikoj), o spausdina Marijampolėj „Šešupės" spaustuvėj.

Kristupas Kolumbas. Tik išėjo iš spaudos „Dirvos" išleista T. Suravino mokslo populiarizacijos knyga „Kristupas Kolumbas".

Klaipėdiečių legendos. Ateinančią savaitę Sakalo leidime pasirodys Dr. J. Remeikos parašyta legendariniais Klaipėdos krašto motyvais ir dail. Ad. Brako iliustruota knyga „Ką kalneliai pasakoja".

Enciklopedijos VII t. VIII sąs. Jau išeina Lietuviškosios Enciklopedijos VII tomo VIII sąsiuvinis.

VERTIMAI

H. Ibseno veikalas. Neseniai išėjo iš spaudos H. Ibseno veikalo „Cezaris ir Galilėjietis", I dalis, o šiuo metu baigiama spausdinti ir II to veikalo dalis. Leidžia Švietimo ministerija. Išvertė rašytojas Kazys Boruta. Tokiu būdu K. Boruta labai pasitarnavo mūsų literatūrai, nes jo vertimų dėka turime jau antrą šio klasiko veikalą. (Anksčiau išėjo „Brandas").

Vienaaukštė Amerika. Šiandien išėjo iš spaudos Sovietų jumoristų Iljos Ilfo ir Eugenijaus Petrovo kelionių įspūdžių knyga „Vienaaukštė Amerika", I dalis. Viršelis dail. Irenos Trečiokaitės, išvertė, p. Meškauskienė. Leidėjas — Spaudos Fondas.

Kelionė į Pietų ašigalį. Pr. Mašiotas išvertė Paul. Simplė knygą „Su Byrdu į Pietų ašigalį", kurioj populiariai atpasakojama didžiojo Pietų ašigalio tyrinėtojo kelionės. Leis Dirva. Knyga bus gausiai iliustruota.

Lituanistikos konkursas Jablonskiui, Būgai ir Vaižgantui pagerbti

V.D. Un-to humanitarinių mokslų fakulteto prof. M. Biržiška, pagerbti J. Jablonskio, K. Būgos ir J. Tumo — Vaižganto atminimui, paskyrė 1.000 litų premiją konkursiniam darbui iš lituanistikos srities parašyti. Konkursinį darbą gali rašyti tie studentai humanitarai, kurie ligi konkurso termino dar nebus gavę diplomų. Terminas darbams atiduoti 1939 m. gruodžio 31 d. Pristatytiems konkurso darbams įvertinti fakulteto taryba skiria komisiją iš trijų narių, kuri nevėliau kaip po 3 mėn. pristato fak. tarybai motyvuotą raštą. Darbas pasirašomas slapivardžiu, o tikroji pavardė įteikiama atskirame voke, kurie atplėšiami jau premiją paskyrus. Konk. darbas turi apimti apie 7—8 spaudos lankus in. 8. Konkursiniam darbui tema: „Jonas Jablonskis ir mūsų literatūra".

Reikia manyti, kad šis konkursas sudomins studentus lituanistus, kadangi tema įdomi ir dėkinga.

Vainoro kelionės. Žinomas ir vienintelis mūsų jūrų keliauninkas žurn. Stasys Vainoras ruošia spaudai savo „Keliones jūromis". Pirmoje knygoje pirmaisiais lietuviškais laivais ir su lietuviškais jūrininkais kelionė, antroje — kelionė į Kaukazą. Abi knygos gausiai iliustruotos.

KRONIKA

Atskiras kultūrinių žinių skyrius

Nuo šio numerio „Aide" įvedamas atskiras kultūrinių žinių skyrius. Šį kartą medžiaga jam imama daugiausia iš Kauno laikraščių. Ateityje stengsimės pateikti panašių žinių iš mūsų krašto ir iš kitur gyvenančių lietuvių kultūrinio gyvenimo.

Užantspauduoti knygyno sandėliai

Teko patirti, kad nuo šių metų vasario mėnesio ligšiol tebėra užantspauduoti M. Šlapelienės knygyno sandėliai. Po 26-šių dienų kratos tuomet iš Šlapelienės knygyno buvo paimta visos knygos, kurios saugumo organams rodėsi įtariamos. Visų kitų knygų likučiai iki šiol tebelaikomi užantspauduotuose knygyno sandėliuose. Juose tarp kitko yra d-ro Jurgio Šlapelio žodynai, lietuvių kalbos vadovėliai ir visa eilė senesnių preškarinių lietuviškų knygų.

Girdėti, knygyno savininkė ketina kreiptis į atitinkams valdžios įstaigas, kad leistų užantspauduotus sandėlius išvėdinti ir paimti iš jų nors tas knygas, kurių daug kas nori įsigyti įvairiems mokslo darbams.

Buvusių mokytojų ir skaityklų vedėjų bylos

Teko sužinoti, kad lapkričio 15 ir 29 dienomis Lydos apygardos teisme bus nagrinėjamos kelių buvusių lietuvių mokytojų ir skaityklų vedėjų bylos.

Lapkričio 15 dieną bus nagrinėjamos buv. mokytojos Birutės Šičkaitės ir vargoninko M. Čaglio bylos, o lapkričio 29 dieną — buvusių skaityklų vedėjų Veronikos Čibiraitės ir Agotos Utkevičienės-Mackevičiūtės bylos.

Neleista antrą kartą vaidinti „Pinigėliai"

Vilniaus Lietuvių Meno ir Literatūros Draugija šiemet rugsėjo 25 d. buvo surengusi Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje viešą lietuvišką vakarą. Leidimas Vilniaus Miesto Storastijoje jam buvo gautas be jokių sunkumų. Vaidinta buvo S. Čiurlionienės trijų veiksmų komedija „Pinigėliai".

Lietuvių Meno ir Literatūros Draugija tą patį vakarą norėjo pakartoti toje pačioje salėje spalio 10 dieną. Buvo pasiruošta vaidinti tuos pačius „Pinigėlius". Bet vaidinimas neįvyko, nes šį kartą Vilniaus miesto storasta „Pinigėliams" vaidinti nedavė leidimo.

Pirmą kartą Liet. Meno ir Literatūros Draugijos prašymas nuo žyminio mokesčio buvo atleistas, šį kartą draugija turėjo ant prašymo prilipinti žyminio mokesčio ženklų už 5 auks. 50 skatikų.

Naujų mokslo metų pradžia Vilniaus universitete

Spalio 11 dieną Vilniaus Stepono Batoro universitete prasidėjo mokslo metai. Ta proga buvo suruoštos atitinkamos iškilmės. Buvo pamaldos ir universitete naujų studentų imatrikuliacija.

Kitų metų papročiu, po studentų imatrikuliacijos universiteto rektorius kun. prof. Voicickis skaitė įžanginę paskaitą tema „Universitetas ir visuomenė".

Pilių stiprinimo darbai

Jau kelinti metai atkasami ir stiprinami Vilniuje ir Trakuose Lietuvos kunigaikščių pilių griuvėsiai. Vilniuje Gedimino pilies griuvėsiai jau beveik atkasti. Vienur kitur dar liko neatkasti buvusios pilies pamatai ir rūsys.

Pagaliau, Vilniuje užbaigiami ir Gedimino pilies bokšto taisymo darbai. Vietoj anksčiau buvusios medinės bokšto dalies jau yra išmūryta pusantro aukšto, kuris užbaigtas plokščiu ir žemiau įleistu dankčiu. Ant šio dankčio galės žmonės užlipti ir gėrėtis gražiu Vilniaus miesto reginiu. Dabar beliko tik įrengti į viršų laiptai.

Trakuose Kęstučio pily šią vasarą buvo daromi kasinėjimai ir stiprintos pilies griuvėsių sienos. Atkasta šiaurinė ir vakarinė griuvėsių dalis ir sustiprinti buvusių pilies vartų likučiai. Toliau dar yra numatyta atkasti ir sustiprinti pylimas, kuris buvo pilies priešakinėje dalyje.

Imami kariuomenėn naujokai

Lenkų laikraščiai praneša, kad šio mėnesio antroje pusėje būsią imami kariuomenėn tie vyrai, kurie yra gimę 1917 metais. Busią imami į visas kariuomenės ginklų rūšis, išskiriant pėstininkus, kurie pradėsią savo tarnybą kitų metų pavasarį.

Redakcijos atsakymai

N. Maciejauskui. Pinigus gavome. Ačiū. Skolos dar liko 3 auks.

Juozui Lukošiui. Per tą organizaciją prenumeratos nemokėkite, o siųskite paštu „Aido" adresu. Ačiū už linkėjimus.

Emilijai Samienei. Iš to asmens, kuriam tamsta įdavei prenumeratą, mes nieko negavome. Pradėjęs eiti 3 kartus savaitėje, „Aidas" užsienyje kaštuoja 3 dolerius. Laikraštį Tamstai siunčiame. Pašto ženklais pasinaudoti negalime.

H. Gudelaičiui. Į paklausimus bus atsakyta „Ūkininko" priede. Kas dėl trūkstamų numerių, tai jų atskirai nesiunčiame, galima tik gauti administracijoje.

Šarūnui. Dėl atsiminimų nieko negalime pasakyti; pirma reikėtų jie pamatyti ir paskaityti.

Paryžiuje laukiamas Geringas

Paskutinėmis dienomis Europos spaudoje pasklydo gandų, kad netrukus į Paryžių atvyksiąs Vokietijos maršalas Gerigas.

Pasak spaudos, Geringas esąs Prancūzijos-Vokietijos nepuolimo sutarties šalininkas ir todėl atvyksiąs į Paryžių jau su gatavu sutarties tekstu. Tačiau tuo tarpu nieko aiškaus nežinia, nes šiuo metu vis dar yra aktualus Čekoslovakijos klausimas, kurį nagrinėja visos Europos spauda.

Didelis arabų kongresas Kaire

Egipto sostinėje Kaire įvyko praėjusią savaitę arabų ir muzulmonų kongresas, kuriame dalyvavo delegatai iš Palestinos, Irako, Sirijos, Libano, Graikijos, Indijos, Maroko, Jugoslavijos, Kinijos, Jemeno, Transjordanijos, Šiaurinės Afrikos ir Egipto. Kongresui pirmininkavo Egipto parlamento pirmininkas Allouūa-paša. Kongresas griežtai pasisakė prieš žydų siekimus Palestinoje. Kongreso pirmininkas savo kalboje kreipėsi į Angliją, kad ji atitaisytų daromas klaidas Palestinoje.

Be to, pirmininkas kreipėsi į Čemberleną, reikalaudamas, kad arabų atžvilgiu Palestinoje būtų vaduotasi tokiu pačiu teisingumu, kaip Sudetų vokiečių atžvilgiu.

Ir žydams ultimatumas

Veikiantis Transjordanijoje Palestinos gelbėjimo arabų komitetas nusiuntė Jeruzalėje veikiančiai žydų sionistų federacijai ultimatumą, kuriame pareiškia, kad, jei žydų vadai ir toliau kovos už Palestiną, tai arabai imsis tokių priemonių, kokių dar istorija nežino. Ten pat pasakyta, kad arabai vistiek nedovanos žydams ir neleis jiems sudaryti Palestinoje daugumos, nors jiems tektų ir žūti.

Turėdami tai galvoje, arabai pataria žydams pasitenkinti tuo, ką dabar turi Palestinoje, ir tai bus didelė žydų laimė. Tačiau jei jie ir toliau mėgins į Palestiną važiuoti, arabai to nepakęs.

Telegramų pranešimu, arabų ultimatumas žydams padarė didelį įspūdį, nes žinant arabų fanatizmą galima laukti, kad jie imsis griežčiausių ir žiauriausių keršto priemonių.

KARAS ISPANIJOJE

— Savanorių atšaukimas iš Ispanijos jau pradedamas vykdyti. Gen. Franko iš savo kariuomenės atleidžia apie 18 — 17 tūksiančių italų, kurie bus nugabenti tėviškėn iš Sevilijos uosto. Jų paimti iš Neapolio jau išplaukė keturi didžiuliai laivai. Iš Ispanijos jau išplaukė pirmasis italų transportas iš 400 žmonių; jie kariavo nacionalistų eilėse per 18 mėnesių. Tai pirmoji Nesikišimo komiteto darbo išdava.

Italai palieka gen. Frankui savo pėstininkų ginklus, artileriją ir lėktuvus. Techninės dalys taip pat lieka Ispanijoje. Jos turėsiančios perduoti ispanams paliekamą karo medžiagą ir po to pačios išvyksiančios namo.

Anksčiau buvo manyta, kad Ispanijoje yra daug daugiau italų. Tuo metu, kai buvo imamas Bilbao miestas, italų buvo 4 divizijos, kuriose buvo priskaitoma iki 70.000 kareivių. Jau birželio mėnesį jų buvo tik 30,000, kiti sugrįžo Italijon; be to, mūšiuose krito iki 4.000 ir apie 9.000 buvo sužeista, susirgo ir pateko nelaisvėn.

Vyriausybininkų vadovybė taip pat įsakė visus svetimšalius išsiųsti iš fronto užpakalin. Jie bus renkami į atskiras stovyklas, aprūpinami dokumentais ir taip pat siunčiami tėviškėsna. Vyriausybininkai ketina visus savo savanorius išsiųsti iš Ispanijos per savaitę laiko.

— Mūšiai, nors ne taip atkaklūs, nenustoja ėję. Nacionalistai praneša, kad jiems vėl pasisekė paimti iš vyriausybininkų kelias pozicijas prie Ebro upės ir suduoti jiems skaudų smūgį.

Atsarga gėdos nedaro

Anglija didina savo kariuomenę

Po Miuncheno susitarimo atrodė, kad taika esanti ilgam laikui užtikrinta. Tačiau neatsižvelgiant į atsakingų politikų paprastus ir iškilmingus pasižadėjimus, Europos didžvalstybės ir toliau esančios pasiruošusios karui. Tiesa, prieš keletą savaičių pašaukti į kariuomenę atsarginiai dabar jau paleidžiami, bet tuo pačiu metu armijos ne tik nemažinamos, bet dargi didinamos.

Spaudos žiniomis, prieš keletą dienų Anglijos vyriausybė nutarusi savo sausumos armiją padidinti dvigubai.

Pažymėtina, kad tai įvyko po garsiosios Hitlerio kalbos, kurią jis pasakė praėjusį sekmadienį.

Įvairu-įdomu

Negražių moterų pareikalavimas

Viena didelė pardavimo įmonė Amerikoje paskelbė, priimanti tarnybon tik negražias moteris. Įmonės savininkas esąs įsitikinęs, kad gražios ir jaunos pardavėjos tik trukdančios prekybą. Kodėl? Todėl, kad ten, kame yra gražios pardavėjos, ateiną daugiausia pirkti tik vyrai, kurie ne tiek perka, kiek trukdo laiką pardavėjoms. O vėl pardavėjos ne tiek galvoja apie pareigas, kaip apie tai, kaip pavilioti kokį vyrą ir ištekėti už jo. Ir apskritai esą vyrai menki klijentai. Daugiausia pirkinėja moterys. Moterys, kaip moterys. Nemėgsta eiti pirkti ten, kame pardavėjomis yra gražios moterys. Jos eina dažniau pirkti ten, kame pardavėjomis yra senesnės ir mažiau gražios moterys. Taigi minimos įmonės savininkas, suprasdamas moterų psichiką, ir sumanė turėti savo įmonėje negražias pardavėjas.

Pagonizmas Vokietijoje plinta

Vokietijoje, kaip žinia, stengiamasi sugrįžti prie senoviškosios pagoniškos vokiečių tikybos. Neseniai trijuose miestuose atidaryta trys pagoniškos šventyklos, kuriose bus laikomos pagoniškos pamaldos. Šventyklos pastatytos surinktomis lėšomis. Šiose šventyklose atliekamos jungtuvių ir krikšto apeigos.

Vyras, kuris niekuomet gyvenime nematė moters

Garsiajame Graikijos vienuolyne Athos mirė neseniai 82-jų metų vienuolis, kuris per visą savo gyvenimą niekuomet nematė moters. Jo motina mirė tuojau jam gimus, o tėvo namuose, kur vaikas augo ligi 3 metų, nebuvo nuo motinos mirties jokios moters. Trijų metų vaiką tėvas atidavė auklėti mokyklon berniukams prie vieno vienuolyno. Vėliau vaikinas, jausdamos patraukimą prie vienuolių gyvenimo, įstojo vienuolynan, kur sulaukęs senyvo amžiaus ir mirė.

Kiek dabar Vokietija turi gyventojų

Prieš Austrijos prijungimą Vokietija turėjo 470.700 kv. klm. ir apie 68 mil. gyventojų. Po Austrijos prijungimo Vokietija padidėjo 83.833 kv. klm. ir 7 mil. gyventojų. Prijungus Čekoslovakijos dalį, Vokietija padidėjo apie 28.000 kv. klm. ir daugiau kaip 3 mil. gyventojų. Tuo būdu dabar Vokietija apima 580.000 kv. klm. ir turi 78 milijonus gyventojų. Tiek pat kaip tik gyventojų turi Prancūzija ir Lenkija drauge paimtos.

Amerikoje susiorganizavo uošvės

Uošvė — tai kažkas baisaus. Tokia jau nuomonė žmonėse yra įsivyravusi, ir gal nebe pagrindo, nes iš tikrųjų pasitaiko labai karingų uošvių. Nesenai Amerikoje uošvės. gindamos savo garbę ir „teises", sudarė savo atskirą sąjungą, kurios garbės pirmininke yra prezidento Ruzvelto žmona. Seniausia uošvė sąjungoje turinti 95 metus, jauniausia — 33 metus. O viena uošvė turinti net 16 žentų.

Miuncheno konferencijos dalyviai išvadinti skerdikais

Ženevoje einąs Tautų Sąjungos Sekretariato laikraštis „Journal des Nations", rašydamas apie Miuncheno konferencijos nutarimus dėl Čekoslovakijos padalinimo, išvadino tos konferencijos dalyvius, t. y. Čemberleną, Hitlerį, Musolinį ir Deladierą skerdikais. Užtat Šveicarijos federalinė valdžia nusprendė minėtą laikraštį 3 mėn. sustabdyti. Sprendimo motyvacijoje nurodyta, kad toks ir panašūs rašymai galį pakenkti Šveicarijos santykiams su kitomis valstybėmis.

Įsiutęs bulius subadė žmones

Portugalijoje lygiai kaip Ispanijoje yra paprotys rengti bulių kautynes, kurių pasižiūrėti susirenka minios žmonių. Viename miestelyje į tokias kautynes bulius buvo varomas gatve, kurioje buvo taip pat susirinkę daug žmonių. Staiga bulius puolėsi minion. Kilo didelis sumišimas. O įsiutęs bulius trypė ir badė kas tik pakliuvo. 3 žmonės mirtinai subadyti, o 16 sunkiai sužeista. Kadangi buliaus jokiu būdu negalima buvo sugauti, tai jis buvo nušautas.

Statistikos duomenys iš bruzdančios Palestinos

Jeruzalėje neseniai paskelbta statistikos duomenys, pagal kuriuos nuo šiemet liepos 1 dienos ligi rugsėjo pabaigos užmušta 83[illegible] žmonės. Arabų užmušta 640, žydų — 160, anglų — 28 ir kitų tautybių 8 žmonės. Sužeista 47[illegible] arabai, 492 žydai, 72 anglai. Rugsėjo mėnesį iš viso Palestinoje užmušta 357 žmonės. Tame skaičiuje arabų užmušta 226, žydų 13[illegible]

Yra vietų, bet nėra analfabetų

Kur gi yra toks rojus analfabetams? Nagi Amerikoje. Tenai mat, yra paprotys, kad prisiekusių jų teisėjų pavardės turi būti traukiamos asmenų, kurie nemoka visai skaityti. Kadangi Jungtinėse Amerikos Valstybėse, ypač miestuose visai nėra analfabetų, tai prisiekusieji teismai su tuo papročiu turi nemaža vargo, nes neranda analfabetų. Todėl tenykščiai teismai dažniausiai minėtoms pareigoms atlikti kviečiasi vaikus ligi 6 metų arba akluosius.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA įgaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius **Liudvikas Cicėnas.**

„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83